

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-384

23.5.2023

If Skadeforsikring NUF

Næringsliv

Egenandelsdekning – avlingssvikt?

På grunn av koronapandemien ble det ikke mulig å ta inn utenlandsk arbeidskraft med det resultat at avlingen i 2021 (aspargesbønner, vårløk og rødbeter) ikke kunne høstes. Dette medførte et tap for sikrede, som sikrede søkte erstattet av staten. Søknaden ble begrunnet i manglende arbeidskraft. Statsforvalteren behandlet søknaden etter Forskrift om tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon FOR-2012-01-17-56 og Forskrift om satser for og beregning av tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon FOR-2018-08-01-1215, og kom til at det var grunnlag for å utbetale erstatning til sikrede, med fradrag for egenandel. Sikrede rettet krav om egenandelen mot foretaket og anførte at tapet måtte være dekket under forsikringen. Foretaket avslo kravet under henvisning til at forsikringen kun dekker avlingssvikt som følge av klimabetinget skade. Ifølge foretaket skyldtes tapet mangel på arbeidskraft og ikke en klimabetinget skade. Sikrede var uenig og anførte at forsikringen dekker situasjoner hvor det blir gitt erstatning etter den gjeldende forskriften. Nemnda kom til at foretaket ikke var ansvarlig for egenandelen. Nemnda bemerket at det etter vilkårene ikke var tilstrekkelig at sikrede hadde fått erstatning etter forskriften, da vilkårene i tillegg krever at tapet skyldes avlingssvikt. I dette tilfellet var det ifølge nemnda ikke snakk om avlingssvikt, men produksjonstap som følge av manglende arbeidskraft.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om forsikring for produksjonstap som følge av mangel på sesongarbeidskraft i forbindelse med koronapandemien.

Sikredes forsikring omfatter bl.a.:

5.9 Avlingssvikt egenandelsdekning

Forsikringen omfatter erstatning for avlingssvikt for de tilfeller der dette gir erstatning iht. Forskrift om erstatning for klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon.

Erstatningen er begrenset til 15 % av det totale tapet som følge av avlingssvikten. Driftstapet beregnes etter samme grunnlag som i statens beregningsmodell.

I forbindelse med driften leide sikrede inn sesongarbeidere for å bistå med innhøstingen. På grunn av koronapandemien ble det ikke mulig å ta inn utenlandsk arbeidskraft med det resultat at avlingen i 2021 (aspargesbønner, vårløk og rødbeter) ikke kunne høstes. Dette medførte et tap for sikrede som sikrede søkte erstattet av staten. Søknaden ble begrunnet i manglende arbeidskraft. Statsforvalteren behandlet søknaden etter Forskrift om tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon FOR-2012-01-17-56 og Forskrift om satser for og beregning av tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon FOR-2018-08-01-1215, og kom til at det var grunnlag for å utbetale erstatning til sikrede, med fradrag for egenandel. Sikrede rettet krav om egenandelen mot foretaket og anførte at tapet måtte være dekket under forsikringens

pkt. 5.9, "Avlingssvikt egenandelsdekning". Foretaket avslo kravet under henvisning til at forsikringen kun dekket avlingssvikt som følge av klimabetinget skade. Skaden skyldtes ifølge foretaket mangel på arbeidskraft, ikke en klimabetinget skade.

Sikrede fremmet klage mot foretaket. Kundeombudet vurderte saken 23.6.22, men fant ikke grunnlag for å endre foretakets avgjørelse om ikke å dekke egenandelen. Kundeombudet innrømmet at foretaket kunne vært bedre på å oppdatere henvisninger til forskrifter, men fastholdt likevel at punktet kun var ment å dekke klimabetinget avlingssvikt.

Sikrede krever erstatning for mangel på arbeidskraft og anfører at pkt. 5.9 henviser til forskriften som sikrede har fått innvilget erstatning etter. Vilkårspunktet inneholder ikke et eget vilkår som begrenser egenandelsforsikringen til klimabetingede skader. I forskriften omfattes driftstap pga. Corona. Slik erstatning er innrømmet fra Statsforvalteren.

Forsikringen dekker situasjoner hvor det gis erstatning etter den gjeldende forskriften. Foretaket har ingen rett til å overprøve det organet (Statsforvalteren, i dette tilfellet), som har vurdert forskriften slik at det gis erstatning. I vilkåret henvises det til det tidligere navnet på forskriften, men det kan ikke være tvil om at det er den samme forskriften det vises til. Ordlyden henviser til forskriften slik den til enhver tid lyder, og med det navnet forskriften har. Dersom foretaket ønsket å begrense dekningen, kunne man enkelt gjort unntak fra forskriften.

Det kan ikke innfortolkes en begrensning til "avlingssvikt" på grunn av "klimabetingende" skader.

Disse uttrykkene er hentet fra den "gamle" forskriften, altså før 2012. Den "gamle" forskriften hadde navnet som forsikringsvilkåret feilaktig viser til, altså: "Forskrift om erstatning for klimabetingende skader i plante- og honningproduksjon." og inneholdt vilkår om "klimabetingende avlingssvikt". Dette ga muligens mening før 2012, men dette gjelder ikke etter 2012.

Myndighetene har i forskriften som nå gjelder, likestilt produksjonssvikt som følge av pandemien og produksjonssvikt som skyldes klimatiske forhold. Uttrykket "klimabetingende skade" ble også endret i den nye forskriften og myndighetene bruker ikke dette uttrykket, noe som også tyder på at dette ikke er et selvstendig forsikringsvilkår, men kun en henvisning til den gamle forskriften.

Forsikringsforetaket avviser at det er ansvarlig for utbetaling under avlingsforsikringen og anfører at forsikringen kun omfatter klimabetingede skader. Selv om den offentlige forskriften er blitt utvidet til å også gjelde for manglende arbeidskraft som følge av koronapandemien, er det ikke gjort noen endringer i vilkårene for å ta inn dette i tillegg til klimarelaterte forhold. Forsikringens hensikt har hele tiden vært å erstatte klimabetinget avlingssvikt, mens manglende arbeidskraft er en midlertidig endring som følge av den uforutsigbare konsekvensen som oppsto ved pandemien.

Om loven har skiftet navn, og på et langt senere tidspunkt, tar inn en midlertidig og/eller ny bestemmelse, kan den ikke automatisk gi en utvidelse av forsikringsdekning som gjelder for klimabetingede skader, som er en tydelig og uttømmende beskrivelse av hva forsikringen er ment å dekke. Formålet med forsikringen er å dekke egenandelen ved avlingssvikt som skyldes klimabetingede skader. Etter foretakets oppfatning kan ikke sikrede ha hatt en berettiget forventning om at forsikringen også omfattet denne midlertidige – og uforutsette – tilføyelsen i forskriften (tap som følge av mangel på sesongarbeidskraft i forbindelse med koronapandemien), som er noe helt annet.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for egenandelen ved avlingssvikt.

Sikredes forsikring omfatter "erstatning for avlingssvikt for de tilfeller der dette gir erstatning iht. Forskrift om erstatning for klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon".

Forutsetningen for dekning er etter ordlyden at sikrede er tilkjent erstatning for "avlingssvikt". Erstatningen må videre være tilkjent etter "Forskrift om erstatning for klimabetingende skader i plante- og honningproduksjonen".

Nemnda forstår dette slik at vilkåret oppstiller to forutsetninger for dekning: Sikrede må ha fått tilkjent erstatning etter forskriften, og erstatningen må skyldes avlingssvikt. Det følger også av overskriften at dekningen gjelder "avlingssvikt". Det er altså ikke tilstrekkelig at sikrede har fått erstatning etter forskriften; det må i tillegg dreie seg om "avlingssvikt".

Forskriften som det henvises til i vilkåret ble opphevet i 2012. Samme år ble det gitt ny "Forskrift om satser ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon". Det er imidlertid ikke omstridt at sikrede har fått erstatning med hjemmel i den aktuelle forskriften. Spørsmålet blir derfor om det foreligger "avlingssvikt".

Uttrykket "avlingssvikt" betyr svikt ved avlingene, slik at det foreligger en reduksjon av selve avlingen. Vilkaene sier ingenting om hva svikten må skyldes, men henvisningen til det tidligere navnet på forskriften tilsier at hensikten var å dekke avlingssvikt pga. klimabetingende skader.

Statsforvalteren har tilkjent erstatning som følge av manglende arbeidskraft. Nemnda legger til grunn at erstatning ble tilkjent etter forskriftens § 2 a som var ny i 2020. Det fremgår ikke av vedtaket at det foreligger "avlingssvikt", og statsforvalteren synes heller ikke å ha vurdert tapet opp mot forskriftens § 2 nr. 1 om avlingssvikt. Dette tilsier at Statsforvalteren ikke har tatt stilling til om det foreligger avlingssvikt.

Manglende arbeidskraft betyr at avlingen ikke blir høstet. Dette er noe annet enn at avlingen svikter. Avlingen er intakt, men pga. manglende arbeidskraft blir den stående og deretter ødelagt. Svikten gjelder dermed ikke selve avlingen, men behandlingen av den. Dersom manglende arbeidskraft ga grunnlag for erstatning etter bestemmelsen om erstatning for avlingssvikt, ville det heller ikke vært nødvendig å ta inn en egen bestemmelse om dette i forskriften. Også forskriften legger derfor opp til at man må sondre mellom avlingssvikt og produksjonstap som følge av manglende arbeidskraft.

Ut fra dette er foretaket ikke ansvarlig for egenandelen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant) og Heike Kristine Bentsen (næringsrepresentant).